

תוכן העניינים

5	הקדמה
7	(1) צירופי שם
45	(2) מילות יחס
61	(3) ויתור והסתייגות
73	(4) משפטים משועבדים
81	(5) אוגד
89	(6) זמן
101	(7) השוואה ומידה
113	(8) סיבה ותוצאה
123	(9) תכלית
133	(10) תיאורי אופן
139	(11) משפטי תנאי
153	(12) הוספה, הדגמה ופירוש
161	(13) הצטרפויות פעלים
169	(14) תרגילי סיכום וחזרה
177	פתרונות

החוברת "תחביר משולב לרמה ה'" נועדה ללוות את הספר "כמו כלים שלובים", והיא מקיפה את החומר התחבירי לרמה ה' לפי רשימת הפריטים המעודכנת של היחידה להוראת עברית בבית הספר לתלמידים מחו"ל באוניברסיטה העברית.

השם "תחביר משולב" מעיד על סגנונה של החוברת, ונובע מכמה טעמים:

- העיסוק התחבירי משולב בנושאים אחרים: הערות על תקן ועל נוהג לשוני, דיון בענייני סגנון, עיסוק בהבעה בהקשר תחבירי, הבחנות סמנטיות ותרגול הצטרפויות פעלים (קולוקציות).
- החוברת נועדה להשתלב בטקסטים מתוך "כמו כלים שלובים". הדיון בנושאים התחביריים בחוברת מסתמך על הנושאים הנידונים בטקסטים בספר ועל אוצר המילים של הטקסטים.
- כדי לשמור על המבנה המודולרי של "כמו כלים שלובים", מסתמך כל פרק תחבירי בחוברת על שני טקסטים שונים לפחות מתוך הספר, וכן יש בכל פרק תרגילים שאינם קשורים לטקסטים ספציפיים. כך יתאפשר למורים חופש רב בהרכבת תכנית משולבת באמצעות הספר והחוברת.

מבנה הפרקים בחוברת אחיד פחות או יותר:

יש בהם תיאור של הנושא התחבירי בליווי דוגמות (בכמה מהפרקים גם הדוגמות קשורות לטקסטים מ"כמו כלים שלובים"); תרגילים הקשורים לטקסטים (כאמור, בכל פרק קישור לשני טקסטים שונים לפחות. ליד כל תרגיל הובאה הפניה לטקסט בספר); תרגילים שאינם קשורים לטקסט מסוים; "תרגול נוסף..." - תרגילים סגורים המופיעים בסוף כל פרק, שמטרתם חזרה על עיקרי החומר בפרק בדגש על חומר חדש ברמה ה', ולפיכך הם מתאימים לסיכום הפרק או להכנה לבוחן. לסעיפי "תרגול נוסף..." יש רשימת פתרונות המרוכזת בסוף הספר, והם מתאימים אפוא גם להערכה עצמית של התלמידים.

אין רשימת פתרונות לתרגילים האחרים, שכן רובם תרגילים פתוחים המאפשרים יותר מתשובה נכונה אחת, וגם כדי לעודד את התלמידים לעבודה עצמית.

בסוף החוברת מובאים תרגילי חזרה, מקצתם הם תרגילים פתוחים ומקצתם תרגילים סגורים במתכונת מבחן הרמה.

בעמוד הבא מפורטות שתי תכניות מוצעות לשילוב בין הטקסטים בספר "כמו כלים שלובים" לפרקי החוברת. שתי התכניות מבוססות על לימוד שש מתוך ארבע היחידות הראשונות בספר - כמות חומר סבירה לסמסטר אחד. מובן שאפשר לשלב בין התכניות וליצור אפשרויות נוספות כראות עיניו של המורה.

תכנית ראשונה - לפי יחידות 2, 3, 4, 5:

מילות יחס	צירופי שם
ויתור והסתייגות	מילות יחס
משפטי לוואי	ויתור והסתייגות
אוגד	משפטי לוואי
זמן	אוגד
השוואה (+משפטי מידה)	זמן
סיבה ותוצאה	השוואה (+משפטי מידה)
תיאורי אופן	סיבה ותוצאה
תכלית	תיאורי אופן
תנאי קיים ובטל	תכלית
הוספה, הדגמה ופירוש	תנאי קיים ובטל
	הוספה, הדגמה ופירוש
בקיצור (נהג אוטובוס, זעירים)	
מ... אל... (הצעת נישואין, פרופ' ליבוביץ)	
מ... אל... (שלושה סיפורים)	
מ... אל... (לאן יעוף עפיפונך)	
שנוי במחלוקת (על מי מדובר)	
שנוי במחלוקת (קורות חייו של חיים כהן)	
שנוי במחלוקת (משפחתו של חיים כהן, הרהורי כפירה)	
שנוי במחלוקת (חיים כהן - היהדות הישראלית)	
שנוי במחלוקת (חיים כהן - מיהו יהודי)	
שנוי במחלוקת (האח דניאל)	
שדות הצייד של הצלם (פרשת קו 300, איך זה נראה לך)	
שדות הצייד (ההקדמה ל"עין לציון")	

תכנית שנייה - לפי יחידות 1, 2, 4, 6:

מילות יחס	צירופי שם
ויתור והסתייגות	מילות יחס
השוואה (+משפטי מידה)	ויתור והסתייגות
אוגד	השוואה (+משפטי מידה)
זמן	אוגד
סיבה ותוצאה	זמן
תיאורי אופן	סיבה ותוצאה
תכלית	תיאורי אופן
תנאי קיים ובטל	תכלית
משפטי לוואי	תנאי קיים ובטל
הוספה, הדגמה ופירוש	משפטי לוואי
	הוספה, הדגמה ופירוש
תרבות אחת (מהי תרבות ישראלית)	
תרבות אחת (מיהו ישראלי?)	
תרבות אחת (למה לחיות למרות הכול בישראל)	
תרבות אחת (חלומי על הארץ המובטחת)	
בקיצור (זעירים)	
בקיצור (קורות חייו של יוסל בירשטיין)	
בקיצור (נהג אוטובוס)	
בקיצור (נהג אוטובוס)	
מ... אל... (הצעת נישואין)	
מ... אל... (מכתבי בן-גוריון)	
האדם הוא (האם אנחנו רציונליים)	
האדם הוא (האישיות האלטרואיסטית)	

תרגילים מתוך הפרק "הצטרפויות פעלים" אפשר לשלב לפי הצורך במהלך לימוד החוברת, לפי ראות עיניו של המורה.

ברצוני להודות לכל מי שסייע בהכנת החוברת:

בראש וראשונה לאמתי בר-קול ולורדה ישי, מחברי הספר "כמו כלים שלובים", שנענו ליזמה לכתיבת החוברת וחזקו את ידיי במהלך העבודה.

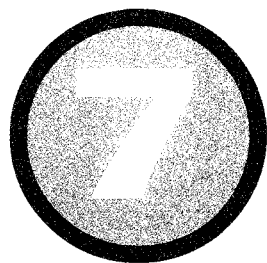
למורות היחידה לעברית שקראו את מהדורת הניסוי של החוברת ותרמו רבות לשיפורה: אסתר סימונס, גוני טישלר, ורדה ישי וסמדר ברק; למורים שהשתמשו בחלקים מתוך החוברת והעירו את הערותיהם המועילות.

לאנשי מכון ירושלים להשכלה (מיל"ה) שסייעו בהכנת החוברת: אילן חזן, שעזר בשלבי ההפקה של מהדורת הניסוי ובשלבי העיצוב וההגהה של המהדורה המוגמרת, ותרם מכישרונו באיורים המלווים את החוברת; כלילה ג'רסי-תשבי, מנכ"לית המכון, שהפכה חלום למציאות, סייעה ועודדה בכל שלבי הכתיבה, ניצחה על מלאכת ההפקה המורכבת והשיגה את המימון לפרויקט.

לאנשי העיצוב הגרפי מסטודיו רמי וג'קי, ובייחוד לגרפיקאית אלנה קחנצוב, ששיוו לחוברת צורה נאה ובהירה.

בברכת לימוד מהנה ופורה,

גרשון לנצברג

ביטויי השוואה ומשפטי מידה

בביטויי השוואה משתמשים כדי להראות את הצדדים הדומים והשונים בין כמה עניינים.

1. ניגוד

תפיסת העולם שלנו פרגמטית. האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת במציאות.
א. לפני שם עצם או צירוף

בהשוואה ל- / בניגוד ל- / לעומת / שלא כ- / בשונה מ- / יחסית ל- תפיסת עולמנו הפרגמטית
האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת במציאות.
או
האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת במציאות בהשוואה ל- / בניגוד ל- / לעומת / שלא כ- /
בשונה מ- / יחסית ל- תפיסת עולמנו הפרגמטית.

ב. לפני משפט

תפיסת העולם שלנו פרגמטית, בעוד (ש) האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת במציאות.
או
בעוד (ש) האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת במציאות, תפיסת העולם שלנו פרגמטית.

ג. בין שני משפטים

תפיסת העולם שלנו פרגמטית, ואילו האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת במציאות.
תפיסת העולם שלנו פרגמטית. בניגוד לכך / לעומת זאת האידיאולוגיה שלו אינה מעוגנת
במציאות.

2. דמיון

חברנו רצה להתחיל מבראשית. גם אנחנו שאפנו ליצור עולם חדש.

א. לפני שם עצם או צירוף

כמו / בדומה ל- חברנו, גם אנחנו שאפנו ליצור עולם חדש.
או

שאפנו ליצור עולם חדש, כמו ל- / בדומה ל- חברנו רצה להתחיל מבראשית.

ב. לפני משפט

כמו ש- / כשם ש- / כפי ש- חברנו רצה להתחיל מבראשית, [כך] גם אנחנו שאפנו ליצור עולם חדש.
או
שאפנו ליצור עולם חדש, כמו ש- / כשם ש- / כפי ש- חברנו רצה להתחיל מבראשית.

ג. בין שני משפטים

חברנו רצה להתחיל מבראשית. בדומה לכך גם אנחנו שאפנו ליצור עולם חדש.

הערות:

- יש הממליצים להשתמש בצורה "בעוד", ולא בצורה "בעוד ש-", אך שתי הצורות רווחות בשימוש.
- יש הממליצים שלא להשתמש בצורות "בדומה ל-", "בשונה מ-", מפני שהן מתורגמות משפות זרות.
- אפשר להשמיט את המילה "כך" בחלקו השני של משפט דמיון.
- בביטוי "יחסית ל-" אפשר להשתמש רק כאשר קיימת יחסיות (יותר/פחות). לכן אפשר לומר: "הדגם החדש משוכלל יחסית לדגם הישן." (משוכלל יותר או פחות), אך במשפט הבא אי אפשר להשתמש ב"יחסית ל-": "בדגם החדש אין תקלות, בניגוד לדגם הישן." (אין יחסיות).